

326

e-13-6

Arm.	Pres.	C.	N
189.	11	5.	17.

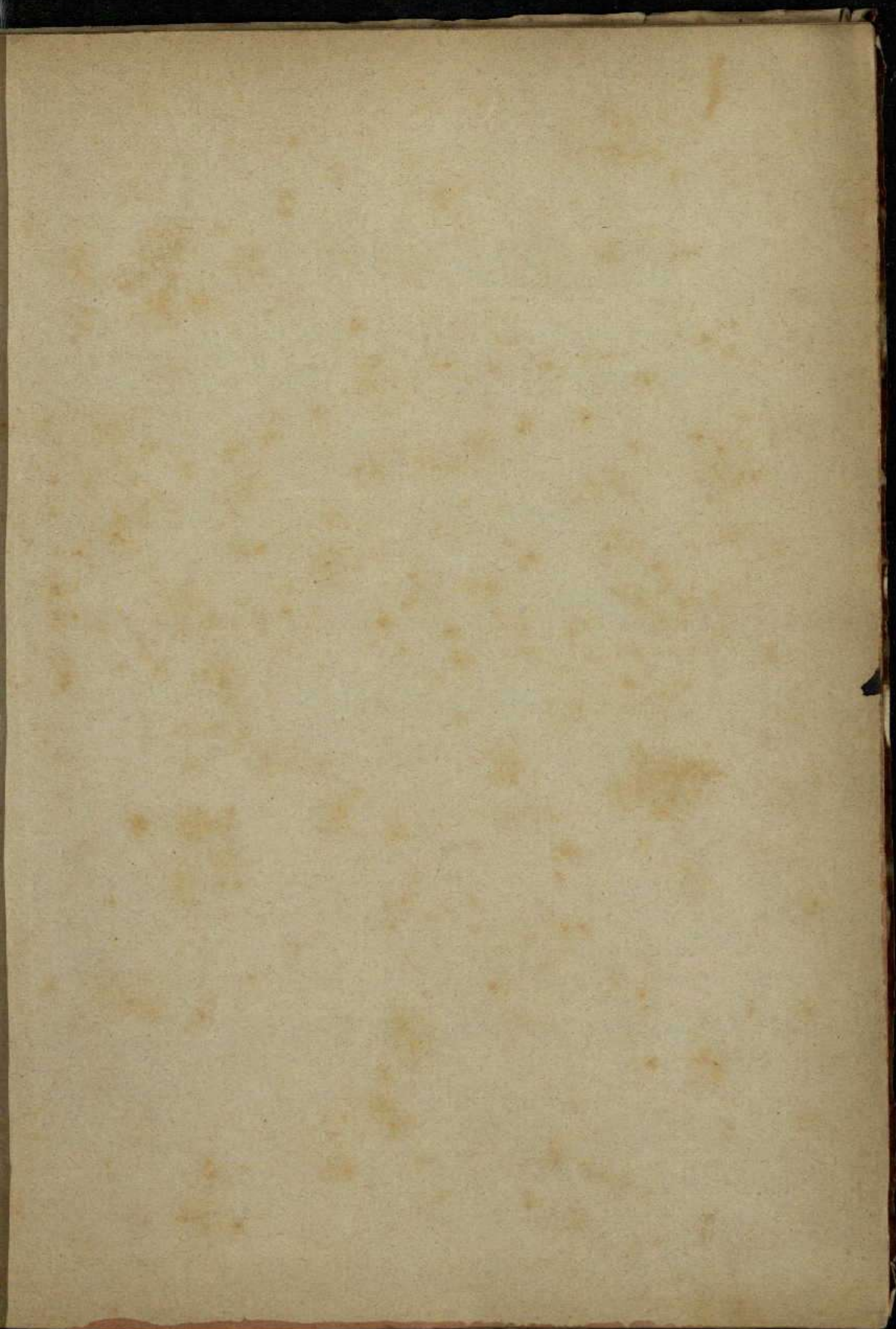
Martin y Tragicida.

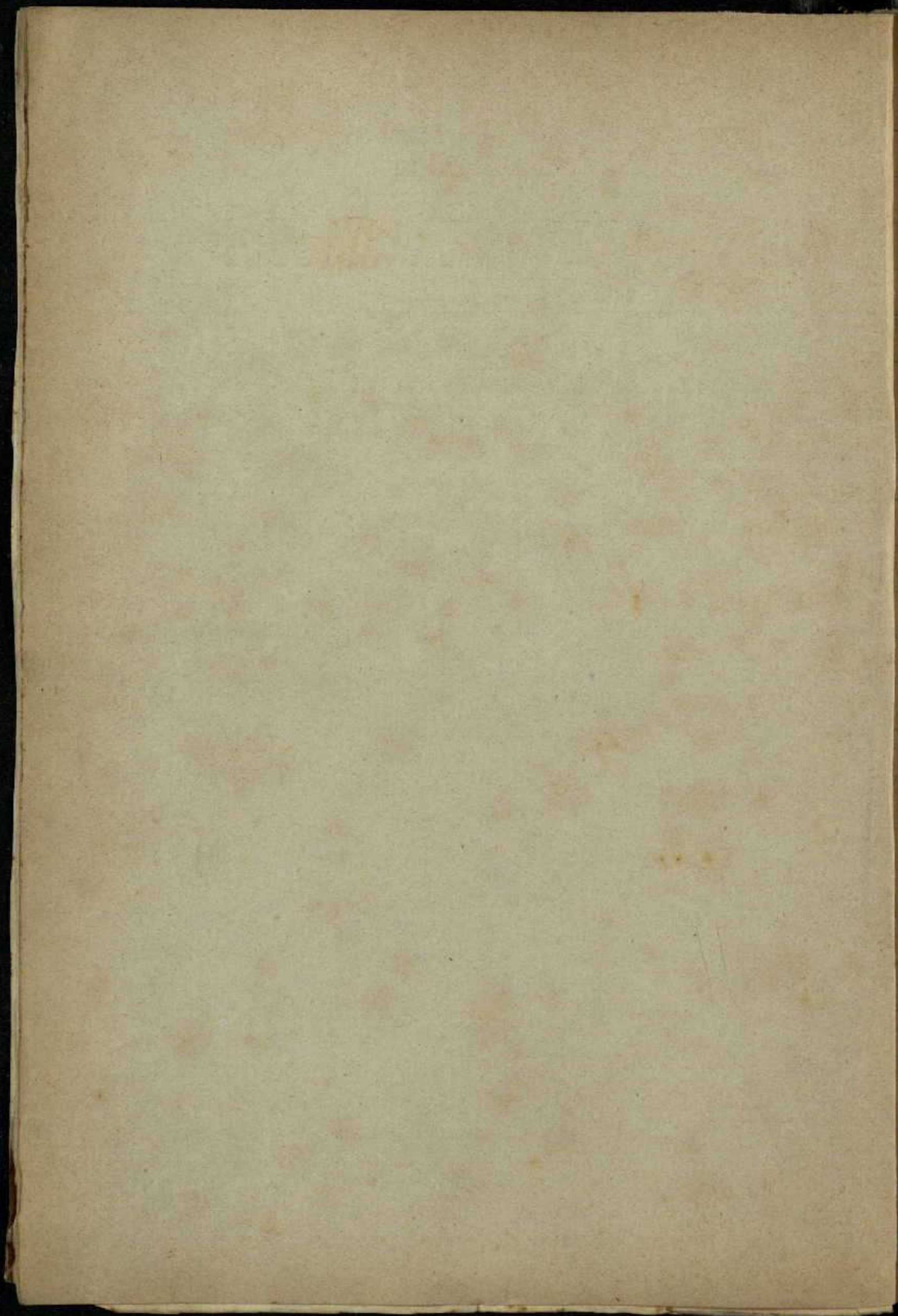
J. 1 P. 28

Ms. 695

Handwritten text in a cursive script, possibly a signature or a name, located in the center of the page.

~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~
MÀRTIR Y FRATRICIDA.

Drama tràgich, català en
un acte y en vers,

original

Se

Manuel Suñe y Bes.

1889.

PERSONATGES.

ACTORS.

Dª VIOLANT, Comtesa, 44 anys.
MARIA, 19 anys.
D. ALVAR, 24 "
D. FRANCH, 27 "
HUMBERT, 50 "
CARLES, 25 "
PATJE.

PATJES Y ESCUDERS.

L'escena passa en un castell feudal.

Anys
1309.

Dreta y esquerra la del actor.

ACTE ÚNICH.

Gran sala del castell: al fondo en primer terme dreta una gran porta damunt la qual hi haura l'escut comtal; a l'esquerra grans finestral que donan al pati del castell. Dreta y esquerra, laterals, duas portas que comunican a les cambres interiors: entre l'espai que hi ha d'una al altra porta una panoplia d'armas. Per l'escena, convenientment distribuïts, trofeus de guerra y guerra. Setins per les parets y mobles de l'època.

Es la caiguda de la tarde: pels finestral se veuen clarament las tintas del crepuscul que s'anirà enfosquir a mida que l'accio abansi.

Al aixecarse l'elc se sent soroll d'armes y rumors que aniran disminuint gradualment.

ESCENA I.

HUMBERT guaytan pel finestral, després CARLES.

HUM. Ja passen lo pont; com brillan
los capells ferits pel raig
del sol que s'en va a' la posta;
quanta de gent, quan caball
quans monstres y servidors
detrás de don Alvar van...

Sempre que de cassar venen
lo mirals d'ad' aquí 'm plau
que es un espectacle 'm deperda
los recort de jorns mes grats
que com un somni passaren
pera ja may més tornar.

CAR. (Entrant) Hola, Humbert.

HUM. (Separantse del finestral) ¿Ja sou aquí?

CAR. Ara acabem d'arribar.

HUM. ¿Com ha anat

CAR. Soli puch dirvos
que vinch cansat, molt cansat
figureuse que tres dies
hem anat sense parar
entre las breñas y riscos
del Pirine catalá.

Me plau poch aixó de corre
tot lo sant dia a' caball
dels abims per les voranas

vers hont van ors y senglars.

HUM. Donchs, home per que hi anavas
si es que t' anar hi no t' plau?

CAR. Ja ho podeu pensar, per que
avisis ho volguei don franch.
Com de mi sempre's serveis...

HUM. Ah, si'?

CAR. D'un quan temps ensa
no'm deixa ni ha sol ni a sombra
ja'm comensa a ser pesat.

HUM. Donchs, Carles, ves ab molt compte,
no t' passi lo que al esclau
que t'hi va costar la vida
lo servirlo, tu ja ho saps.

CAR. I creyeu...

HUM. Be, jo t' aviso,
qui t' avisa no t' vol dany.

CAR. Si a'n a mi'm fes la comanda
d'ana al Comte a assassinar
senyor d'eip castell y terras
com la va fer al esclau
jo mateix t'hi clavaria
en lo fons de son pitral
lo ferro que, miserable,
dirigeix vers son germà.

HUM. Lo sentirte parlar així
per ma vida creu que'm plau
pus me prova qu'á don Alvar
ets, com deus serli leal
que si t'un te 'l cor infame
l'altre t' te molt noble y gran

CAR. Ho sé y pera probars'hu
os diré t' que encor no sap
ningú del castell

HUM. Oh, digas.

CAR. Que ahí la vida salva,
posada en perill, lo Comte
en la cassera á don Franch.

HUM. ¿Com així?

CAR. Os ho diré

HUM. Explicat

CAR. Molt rendits y assedegats
tornavam don Franch y jo
de donar cassa á un senyalar.
Anavam sols qu'cíques dies
casi sempre hi hem anat,
pus per hont anava 'l Comte
no hi anavam naltres may,
y com varem corre molt
vam despar molt endetrás

a' n' als monters que ab nosaltres
venian pera quan ajudarn's.

Lo sol s'últim raig llansava
desde 'l cim del puig mes alt,
y la nit ab sa foscuria
abansava per l'espay
com gegantesca fantasma
en negre corcer colcant.

Negava pahorós silenci
solament de quan en quan
lo ventifol que corria
de l'aubaga entre 'l brostam,
a' nostras orelas duya

lo eco feble y llunya
dels corns que 'ls monters tocavan
pera nostre pas guiar.

Don franch y jo silenciosos,
ell davant y jo detrás,

soltas las bridas portuam
a' pas curt nostres caballs

que ab fatiga caminavan

per entre mitj' dels penyals

qu' embolcollats per la sombra
semblavan monstres gegants

que a' la terra apareixian

pels abismes vomitats.

Juan mes descuidats estavam
vam senti un remor estrany
y al carri y cara a nosaltres
vegem un ors, ¡mal rellamp!
quin ors més gros, en ma vida
n'havia vist cap d'igual;
y sense donantse temps
pura puguers' defensa
dant ell un rugit de rabia
que feu estremir ls afraus
va abrahonarse al corcer
en que colcava don franch
clavan sos unglots de ferro
en lo pitral del caball.

Un instant mes y la fera
als dos la mort hagues' dot
mes veiaqui que de prompte
allò fou miracle gran
arriba' l' comte y al veure
lo perill de son germà
sens pensarshi ni un moment
ducolca' de son caball
y lleuger com la sageta
matà d'un cop de dextral

à la fera que va caure
tot revolcantse ab sa sanca

HUM. Es valor molt gran lo seu.

CAR. Donchs sapu que va dir don franch
en lloch de darli las gracias

HUM. Que va dir

CAR. No ho creureu pas.

Blanch per lo susto y la ira
y ab los cabells crissats
y ab veu per la rabia ronca
va dir à n'al seu germà:

«No t'estim que la mura vida
d'aquero rics aiques salvat
mil cops t'hagues volgut perdre
que rebrela de las mans »

Tripó va di' y va allunyar-se
son corcer cyroljant

HUM. Justicia de Deu, aquell
à qui ell volque' assassinar
olvidantse de tal fet

la seva vida à salvat

Mercis son que l'altre paga
ab la ingratitude mes gran
a que ve tenirli cap odi
quin profit t'hi pot portar

si sempre serà don Alvar
lo Comte y ell sols vasall
May serà d'aquí l' senyor
ni crech que alcansí jamay
l' amor de la hermosa reina
que l' he retut y follat

HUM. En lo testament son pare
~~missa~~ ~~lax~~ ~~xxxx~~

d' esta manera ho deixá,
va da l' comtat a don Alvar
a pesar de ser mes gran
l' altre germá

CAR. Aixo es molt raro

HUM. En efecte es molt estrany
per que a dreta lley debia
haberho dat a don Franch

CAR. Brob' mal eixa preferencia

HUM. Ella ~~fo~~ ^{es} la que ^{va} enjendrár
l' odi que 'n son pit ania
don Franch contra son germá.

Oh hi allavores encara
pera acabau d' arreglar
los dos a donya Maria
estiman ab amor gran
ella a don Alvar adora

pero no estima a don franch
y este, es natural al veure
preferit a son germa
si ja odi l'hi tenia
ara ni te mes encara

CAR. I d'ahont va sortir eixa nina?

HUM. Es filla d'un capita
que tota la seva vida
a n'al servey va passar
del comte difunt.

CAR. I es mort?

HUM. En lo coll dels Parisars
va morir junt a son amo
los dos van morir com braus
defensantne la senyora
del noble rey Pere el Gran.

CAR. Erau alli vos també
lo jorn de la brega?

HUM. Es clar:

Al costat d'ells jo lluytava
(conmogat) morts van caure al meu costat
y a pesar que jo volia
morir com ells; mal vellamp!
sols vaig lograr que'm clavessin
una sageta aqui al bras.

Donchs la senyora Comtesa
quera pagar la lealtat
d'aquells que ~~xxx~~ ^{mil cops} ~~xxx~~ ^{xxx} la vida
leal per ells va exposar
se va afillar a' la nina
y la estima molt; aviat
jo crech que las esposallas
ab lo nostramo 's faran
Tot cispò ajuda a' da vida
a' n' aqueix odi infernal
que 'n floch de mimbar observeu
que 's fa cada jorn mes gran
y si deu samey no hi posa
jo no se' a' que parara'.

CAR.

Si jo fos de la Comtesa
faria a' don franch marpar
lluny del castell, a' la guerra,
y tal vegada... qui sap
si quan tornés estaria
de sas follies curat.

HUM.

Ja ho hagués fet mes te por
que si hi va no tornara,
pus sab que si alguna volta
a' donar batuda a' anat
a' n' als muslims, que a' vegadas

venen per aquí 'ls voltans,
per entremitj d'ells se posa
com qui la mort va buscar.

CAR. No la temp, no.

HUM. Per san Jordi,
a mi 'm dava goig miral,
quina bravura, ell tot sol
feya fe envera al alarb;
al veurel ja tremolavan.

CAR. Valent ho es, no's pot negar;
l'astima gran que no tinga
un cor noble, bo y honrat.

HUM. Son las passió'n qu' alimentá
que 'l fan ser d'ellas esclau,
já ho fora bo si vulgués
son cor rebekh dominar.

CAR. No ho sé, mes m'apar que si ell
d'aquestos llochs no s'en va,
sas passió'n donaràn lloch
a que hi haigui pitjors mals.

HUM. Oh, pus per aná a la guerra
millo' occasió qu' ara may:
lo capdell Roger de flor
la gent está preparan
pera anarsen vers a Grecia

a l'Emperador a ajudar

CAR. Brava empresa, per ma vida,
inútil es lo dubtar

de la victoria pus sembla
que usida a n'al capdell va.

Oh guanyaran no hi ha dubte
ja m'hi jugaria'l cap.

HUM. ¿Hont han anat sense vence
nostres brans almogavars!

CAR. M'apar que sento petjadas
d'alguí que aquí's va acostán.

(va a mirar per la porta dreta)

HUM. ¿Qui ve?

CAR. Ja poden pensarho

HUM. ¿don franch tal volta?

CAR. Don franch
que deu venir a buscar-me;
que'm deu voler?

HUM. Jo m'en vaig;
adeu y cuidado, Carles.

CAR. Ja'ns veurem

HUM. (anant sen) fins a mes tant.

ESCENA II.

CARLES y D. FRANCH.

D. FRA. Carles.

CAR. Senyor.

D. FRA. ¿Estás sol?

CAR. Sol estich. (Vyam que voldrà)

D. FRA. Aquí tens aquestas lletres (dantli una carta) que al moment entregaras a donya Maria y pensa que ningú ho ha d'esmentar.

CAR. Aixís ho faré si puch

D. FRA. Has de poder que já saps que no en va mano una cosa; no es tan difícil, mal llamp, pera que cumplir no puguis esta comanda que t' faig

CAR. Es que un a vegadas pensa

D. FRA. ¡Llamp de deu!

CAR. Es que com já

D. FRA. ¡Basta! (Ab ira)

CAR. Mes si saps don Alvar...

D. FRA. ¡Ni una paraula! de quan no has de fer lo que jo t' manó sense réplica, bergant.

CAR. (Dominat) Perdoneume si os hi ofés, cumpliré 'l que m' heu manat...

D. FRA. Han aquí tens eixa bossa (dantli una bossa de diners) mes si no t' portas com leal...

CAR. Estigueu tranquil.

D. FRA.

Recordat

que a' no se aipis t'hi va'l cap.
Quan la comanda haigues fet
a' noticiarmho vindrás.

Fes via.

CAR.

Les diners que'm dona
sento que'm cremar la ma. (Se'n va)

ESCENA III.

D. FRANCH.

D. FRA.

Per últim cop vull provar
si'm tindrà pietat la ingrata
si pera l'amor que'm mata
una esperansa'm vol dar
qu'ella fora per mon cor
ditpa immensa y benaurada
fora per ell com rosada
que reviu la seca flor

(Se passeja inquiet per l'escena)

Pera que ella a' ma passió
des un si; que no faria?
si per ella donaria
fins la meua salvació;
si l'estim tan, si per ella
soch capias de ferho tot,

y ella podria ab un mot
fer cambia' ma trista estrella
Mes no sera', es sols follia
com aisi' a' de ser si ja
se de sempre que no hi ha
goig pera l'anima mia
si solament la dissort
segueix mon pas, envilida,
y ni'm vol roba' la vida
per que'm fora un be' la mort.
I jo reconech, oh, si,
qu' aquesta passio' dampnada
qu' ab mon oy agermanada
m'impulsa' a' ser assessi'
me va arrastrar al abim
ab impuls fer, inhumá
m'hi porta com m'hi porta'
a' cometre l'primé crim
si jo l' vulguí assassinar
impulsat per sanya fera
jo l' volia matar y era
la victima mon germá...
Pero'm finch la culpa jo?
no, mes tampoch la te ell
es lo foc qu'a' mon cervell

comunica esta passió
es aquest corch que 'm rosca (Signan al cap)
sense ni un moment pará
es aquest etern volcá (Signan al cor)
qu' aquí dintre sempre brega
es aquest patir etern
qu' aborrir 'm fa la vida
es esta passió envilida
abortada del infern.

I jo no puch mes; si deu
dintre mon cor no refrena
l'instin qu' al mal m' encadena
que serà de mi'?

ESCENA IV.

D. FRANCH y Dª VIOLANT.

D^a VIO.

Fill meu.

D. FRA. Mare y senyora (L'hi bera la ma)

D^a VIO.

Mon fill,

ara mateix he sabut

lo rich que habeu correput

en la cassa, y d' eis perill

tan solament lo recort

m' aghena y m' espanta encor

pensar qu' os podia dar

aquella fera la mort.

D. FRA.

Calmeu la pena y l'espant
qu'a la vostra anima acora,
la mort no va may, senyora,
a n'agui la esta buscant.

Pera acabar ab mon fat
que la ditpa sempre 'm nega
mil cops en la encesa brega
ab goig mitj' foll la he buscat
pera acaba' ab mon neguit,
y si ab ella algun jorn, mare,
ms hem trovat cara a cara
ella sempre es qui ha fugit:
y per augmentar lo dol
que m'afligeix nit y dia
veig ab dolor, mare mia
que ni sols la mort me vol

D^a VIO.

Luan fill meu acabara'
aqueixa eterna follia?

D. FRA.

Per qu'acabés, mare mia,
voldria la mort trova'.

D^a VIO.

Del amor que per mi sent
vostre cor deu prova clara
que importa que vostra mare
ne mori del sentiment.

La ingratitude... (Conseguida)

D. FRA.

No la anida

gera vos mon pobre cor
si es, oh mare, l' vostre amor
l' simich que 'm sosté en la vida
si dins mon cor dolorit
s' alsa ta imatje divina
com la transparent boirina
que del llach s' alsa a la nit.

Mes, ay! no calma eis conhort
lo dolor que 'm mi s' encona,
si vostre amor vida 'm dona
n' hi ha un altre que 'm dona mort

D^a VIO. Oh, franch, fill t' has d' esforsar
en olvida' esta follia.

D. FRA. Olvidar? que mes voldria
si la pogués olvidar!

Mes de ma vida en la breuna
nit eterna de dolor

la esperanca de s' amor
es pel cor com raig de lluna
la sua imatje amorosida
es balsam per mon dolor
y arrancarla de mon cor
fora arrancarme la vida!

D^a VIO. Desterreu fill eis nequit

busquem pera n'ell conhort
y tanquem d'ella 'l recort
en la tomba del olvit

No per ço s'ha d'aprenar
vostre cor, una altre hermosa
no os faltará qu'amorosa
a n'esta oi fara olvidar

D. FRA. Primmé veureu eclipsarse
lo sol en l'alt cobricel
de primmé veureu lo cel
sobre la terra enfonsarse.

No ho crequem, mare, jámay
mon cor la tindrá olvidada
mentre 'm quedi una alenada
de vida no hu veureu may.

D^a VIO. Ella 'A preferi...

D. FRA. (Interrumpida) Ja ho sé,
a mon germá, es vritat mare,
~~y tant de muntanyes que muntanyes,~~
¿que te d'extrany? si mon pare

'l va preferi també.

Si tot l'hi va donax a n'ell,
que sa generositat
fore darme per caritat
sin auerch dintre 'l castell.

(Ab susseguere) Ab aixó y penso a tot hora

y faig treballà a ma pensa
perà esbrinar quina ofensa
vaig fe a mon pare, senyora,
quin acte vil quin afron
que de mi y d'ell fos indigna
es que porto estampat signa
de infamia sobre mon fron.

D^a VII. Sempre has ^{complau} ~~vol~~ recordar
lo que es fa mal; jo no se
ni he sabut may lo perquè
ton pare així's va porta.
Culpeu sols al destí adust,
lo perquè sols deu lo sap,
mes, fill, no acoteu lo cap
al colp d'este fat injust.
Pus que l mal no te ramey
no ho recordin vostres llavis
que l'olvidar los agravis
ho va posar deu per lley.

D. FRA. Sempre l' recort que 'm fereix
ditheu qu'olvidi, mare mia,
;ditpòs mil cops si podia
olvidarm' a mi mateix!

D^a VII. Sempre juna abrumadora,
sempre aqueix etern delit.

D. FRA.

Ma vida, mare, es com nit
sense esperansa d'aurora,
nit en que lo meu amor
menyspreat s'últim; ay! llansa
sens que ab sa veu l'esperansa
vingui a reviuire mon cor.

D^a VIO.

Bes, donchs al mont pot curar
vostre mal?

D. FRA.

Bes, mare mia,
los meus recorts cada dia
me l'venen a renovar;
venen portanme ab sa fel
tot mon pasat a ma pensa
y allí a contemplarho's l'ensa
lo meu pensament crudel;
crudel, si, pus sens pietat
recordá'm fa l' que m'encona:
l'odi qu'al cor agullona
la passió que 'm te follat
jo comprench que aquest torment
ob l'olvit's curaria
mes jo no puch, mare mia,
arrancar-me l'pensament!

D^a VIO.

Pero mon fill qu'habeu dit
que m'horrorisa y asombra,

y recel negre com sombra
del mantell que du la nit
a n' al cor que la abrigalla
a despertat y sens treva
dintre de l'ànima meua
ab mon pensament batalla;
Aquest odi, franch, fill meu
qu'abrigueu per qui l' sentiu
qu'encara que l' cor m'ho diu
vos mateix vull que ho digueu:
lo sentiu pera l' que ahí
ab abnegació sens mida,
va exposar la seva vida
per salvar la vostra?

D. FRA. (Ab explosió d'ira) ; Si'!

Malhaja la funesta hora
que ell a ma vida salvá,
la vida que ahí 'm va da
es pitjós que mort, senyora;
no l'hi estim, ni l'hi dech, no,
si ell ha fet ma desventura,
si es causa de l'amargura
qu' a tot hora apuro jo;
si res l'hi dech es tan sols
l'haber fet mon cor engrunas,

mas ilusions fetas runas
y mas ditpas fetas pots...

Y encara vol ma disort
mil cops per mi malehida
que t'hi agraciari una vida
que ell quan la embellia a mort!

D^a VIO. Pero, deu, que escolto jo
que sento que ma sanch gelbra?
es somni que ardenta febra
llessa a ma imaginació?

¿Com aipó dir heu pagut
sense cubri' vostre vostre?
quin amor, donchs, es lo vostre
que a tal extrem hus ha dut?

Es lo vostre germà, franch,
hus lligan santas cadenas
pus porteu en vostres venas
los dos la mateixa sanch.

Los dos sou fills meus, los dos,
ara hi sou a temps encara:
no vulguen que vostra mare
s'avergonyeipi de vos.

D. FRA. Crim es mon oy, y ab horror
penso molts cops ahont me porta,
mes si duch la ditpa morta

en lo fons de lo meu cor
si la esperansa marcada
pera mi sempre ha de está
quin càstich puch esperá
que 'm pesi més que la vida .

D^a VII. Si es crudel vostre destí,
ne te acàs alvar la culpa?
oh, vostre oy ni te disculpa
que t'aboni.

D. FRA. La te, sí;
ell es causa del dolor
que dintre mi sempre 's trova
y ell, tan sols ell, es qui 'm roba
de na Maria l'amor.

L'amor d'ella que era 'l bé
únic que jo ja esperava
l'únic be qu'a mi 'm restava
pero 'l mes prehuat, jierque,
no m'apena de que pobre
mon pare 'm deixés al mon,
pera salvarm' d'cip~~ta~~ afrón
valor & a'n'al cor me sobra
pera anar a conquistar
en renyidas escamesas,
honors, escuts y riquesas

que ell sens dret 'm va negar.
Lo meu destí sempre adust
aqueix odi en mi ha enjendraat
mes, senyora, ben mirat
es natural y hasta just.

D^a VIO. Os cega aqueixa passió
per l'infern en vos posada
y vostra pensa cegada
no os deix' veure la raho'

D. FRA. Si basta ab que sigui meu
pura que sia un afron
per que vau posarm' al mon
y 'm va donar vida deu
pura que si estich damnat
a mon dolor infinit
com miserable precit
en vida a l'aberch llansat
Hasta ma mateixa mare
trova sols infamia en mi.

D^a VIO. fill

D. FRA. ; Implacable destí
que 'm tens reservat encara!

D^a VIO. Deu a vostre dolor esplay
mes oiu, fill, ni baixesa,
ni infamia en vos, ni vilesa,

vostra mare veurà may
Si aixís os vingui a parlar
ab lo dolor que os encona
es per que hus veig en la esponsa
de un olin y hus vull salvar;
si, jo vuy que noble y bo
com sempre heu sigut sigueu,
vull vostre be' y qui fill meu
pot volèl melló que jo?

D. FRA. Perdoneume, mare mia,
si es qu' ofendreu he pogut.

D. VID. No, fill.

D. FRA. Mon cor ha perdut
hanta la fe' que tenia,
y molts cops ab senya fera
s'hi aferra 'l digne crudel
y digne del cel
si es que d'ell dubtar puguera.

D. VID. Noble com qui sou sigueu,
já tornará la fe' al cor,
olvideu aqueix amor
y aqueix vil odi olvideu.

D. FRA. Com rey en mon cor impera
jo 'l voldria dominá,
mes qui deté al huracá

en lo mitj' de sa carrera.

Dintre ~~meu~~ ^{mi} potent viu
may olvidarho podré.

D^a V10. Donchs lo primé es lo primé,
salveuse, mon fill, partiu.

D. FRA. Ahont aniré' qu'a' mon cor
no l'afliceipi la pena?
ahont trovar ventura?

D^a V10.

Plena

hus la donará' l' recort
d' haber, com deheu, cumplit
y veureu no en llunyá' dia
com tornará' la alegríá
a regnar en vostre pit.

Pera salvans del perill
allunyeus d'aquesta terra
anem a busca' a' la guerra
l' escut que os negaren fill
y ja veureu com curat
dintre de poch tornareu
que tot s'olvida, fill meu,
en l'estrejit del combat.

Felís mil cops lo que un dia
per sa patria pot lluytar.

D. FRA. De tot me podré olvidar,

mes d'ella no, mare mia.

Jo prou voldria pugue
fer lo que 'm demaneu ara,
pero no puch, no puch mare.

D^a VIO. Si tu ets bo mon fill, ja ho se.

Us subjecta una passio
qu'a la perdicio es duria
creyeume, franch... (Ab molta ternura)

D. FRA. (No pogent resistir mes) Mare mia,
partire, tenui raho.

D'el dolor desapiadat
qu'al cor fereix com sageta
trovará tomba secreta

en l'estreñit del combat.

Marpare ja que ma sort
de vostre costat me llansa
sols me queda l'esperansa
de trovar alla la mort.

D^a VIO. No, mon fill. (Plorant)

D. FRA. Si, mare allí
entre la brega renyida...
si a n'a mi 'm pesa la vida,
si a de ser tan dolc morir!

D^a VIO. Encara, fill meu, encara
voleu mes ferme pena,

si vos moriu, morirà
de pesar la vostra mare.

D. FRA. Ay, vostre cor bondados
m'estim massa, mare mia,
i que per vos jo no faria?
viurè, mare, pera vos.

D^a VIO. Esta ausencia curarà
lo dolor qu'ara hus devora

D. FRA. Demà partirè, senyora.

D^a VIO. La verge os protejirà.

Veniu a ma cambra, fill,
que una reliquia os vull da
ella potsè os salvarà
en lo combat del perill

Guardeu-la, franch, fidelment
y potsè la calma hus longa

(Don franch està pensatiu com abrumat per to
pes s'una idea. A l'última paraula de la Com-
tesa contesta sols ab una indicació de cap.)

Anem. (Don franch sin com recharian

to pensament que 'l somina.) ~~et~~

D. FRA. (¡Oh, deu te confonga
pera sempre pensament!) (S'en-
va per una porta de la dreta, detras de la Com-
tesa.)

ESCENA V.

MARIA.

Altra volta m'ha escrit; vol una cita
per que l'hi dongui al menys una esperan
pera l'amor que per mi sent. Mal hora
va se' la que inspira ~~de~~ cipa passió aciaga
que de ma vida fa la desventura,
que matau va la pau de la meua ànima...
(Se treu la carta que llegirà quan s'indica)

Dh, hi no suplica ja, no, en cipes detras
no sols no prega ~~si~~ sino qu'amenassa
y ell es de tot capàs. Deu meu...

(Llegix)

« Maria:

« quan son mantell aquesta nit callada
« extengui per l'espay; quan de la hermita
« senyali 'l bronç lo misterios toch d'ànima
« t'esperare' hont vaig indicart' un dia
« vingueres ja jo vull una esperansa
« pera 'l volcà d'amor que dins mi sento
« abrusantme a tot hora las entranyas...
« Tan sols lo teu amor lo meu martiri
« pot curar y endolcir ma vida amarga
« qu'ab ella ^{seria} ~~faria~~ un cel la meua vida
« mes sens' ell es dessert interminable.
« Espere que vindrás, si aixís no fora,

« si m'enganyesis com l'altra vegada
« que no vas acudir, ay del que m'roba
« Maria, ton amor y ay de nosaltres:
« estich resolt a tot. franch» Mare mia
illumina ma pensa, verge santa,
que fer; hi haig d'acudir? Oh no mil vol-
mes ay y si no hi vaig... ell a mon ^(tas) alvar
amenassa a n'aquí; son cor de fera
que no es capaç de fer? ja una vegada
l'vulgue fer matar; sembla mentida
que 's pugui odia a un germa, y encas dema-
na que jo esperansa a son amor l'hi dongui
si sols de pensa ab ell ja l'cor s'espanta,
si quan 'prop meu lo veig la sanch se'm ge-
lla com pot aymar mon cor al seu infame...
Si a' alvar l'hi digues... oh ni esmentar ho
lo mataria y jo'n fora la causa,
y aquella que tan be per mi ha fet sempre,
aquella a qui ho dech tot, que d'ells es mare,
malehiria l'hora en que piadosa
va acullirme a n'aquí, y haig de se ingrata
a ella? no, jamay; anima, plora
y sofreix ta dissort sense queixarte
per que si precis fora arrancaria
de mon pit eix amor que 's ta esperansa

per que ab ingratituds pagar a n'ella
pera mi fora un crim imperdonable.
(Ab resolució) Oh, si, quan l'hora sia en aqueix siti
jo acudiré a la cita que m demana
Deu me protejirà qu'ellx per tots vetlla
y pregará del cel per mi mon pare.

(Dominada per la emoció que sent plora)

ESCENA VI.

MARIA y D. ALVAR. (Este entra per la
porta del fons. Maria al veure'l corre a ell ocultan son
(plora)

MAR. Mon Alvar.

D. ALV. Sol de ma vida.

MAR. Ja has tornat

D. ALV. Ja pochi moments. (Regara
ab la tristesa d'ella) Pero que miro? que tens?
veig tá expresió dolorida

MAR. No... (Procurant serenarse)

D. ALV. Digame quins esculls
trovas que t'causan dolor
que motiva eix amarch plor
qu'entela l'cel de tos ulls.

MAR. Si no es res.

D. ALV. ¿Per que mentint
vols inferirme a mi agravis,
si t' que a mi m negan tos llabis

en tos ulls ho estich llegint?

¿Bal vegada mon germà
t'ha ofès en res, vida mia,
si algú'n pesar tens, Maria,
per que me'l vols ocultá?

MARI. És presentiment fatal
que sempre mon goig ofusca.

D. ALV. Qui entelar ta ditpa busca
sols pot ser l'àngel del mal:
ell que deu posar, crudel,
en mitj' de ta via esculls
y vol fè' plorá cipos ulls
per que hi pren son coló' l' cel

MAR. Dintre mon cor veu estranya
repeteix a cada instán,
que nostre amor matarán,
Alvar meu.

D. ALV. (Al impen.) Oh, no, t'enganya!
Qui pot matar nostre amor?
si algú' aipó' 's proposa fer,
ha de contar que primer
se que arranca'm' a mi' l' cor;
que 's mon afecte tan gran
pera tu, ma estrella pura,
y n'es tanta ma ~~suavitat~~ ternura

y 's mon amor per tu tan,
que si per finestra sort
te'm robés la mort impia,
mon amor t'arrancaria
de las urpias de la mort.

MAR.

Ah, com batega 'l cor meu
al sentirte parlat així
y com no si pera mi
es la ditpa l'amor teu;
Ell es pera mi tresor
d'incomparable valia,
'trista de mi!' que seria
si'm faltés lo teu amor;
Jura 'l mon desert d'arena
pera ma vida aprenada,
nit de maig sense estelada,
y ma vida una cadena
que no podria portá,
puig son pes m'oprimiria,
y fora en fi: una agonia
impossible d'explicá.

D. ALV.

Ah, y quan s'enorgulleix
mon cor ta veu al senti,
un món voldria tenir
que més ton amor mereix.

MAR. Sols t'afecte vull, so pobre
mes jamay t'or m'ha cegat.

D. ALV. Ab lo cor que Deu t'ha dat
tota riquesa ab tu sobra

MAR. Ans d'arribar tu a n'aquí
sentia jo melanjia
has vingut tu y l'alegria
renais de nou dintre mi
De la meua anima 'l dol
fa fugir la imatge teua,
que sempre ets tu, vida meua,
de ~~mas~~ tenebras lo sol.

D. ALV. I jo que t' sento parlar
d' eis modo, bella Maria,
penso que mes t'aymaria
si es que t' pugues mes aymar,
per que ~~avants~~ sento que m'abrassa
volca d'amor dins mi ardent,
que creix sempre mes potent
a cada nou jorn que passa.

Per' això dinst ~~un~~ temps molt breu,
nina bella, flor hermosa,
seras per sempre ma esposa
pera 'l mon y pera Deu.

MAR. Ah, si aixis ho vol ~~la~~ sort,

quanta serà ma ventura.

D. ALV. Ja sols podrà, nina pura,
separans' als dos la mort,
y encara no, que ab anhel
mon ànima t' seguiria
pus deiparte no ~~podria~~ podria
ni en la terra ni en lo cel.

MAR. Oh, mes si estimart pugues
t' aymaria.

D. ALV. Ma estimada,
permet que en ta ma nevada
hi estampí, mayoria, un bes.

(L'hi besa la ma. L'escena s' haurà enfosquit)

MAR. ap. (Deu, feu que pugui convence
jo à don franch.) Mon amor,
adeu.

D. ALV. Te'n vas?

MAR. La foscor
à extendre la nit comensa
per t' enjòyat cobricel:
està ja finint lo dia.

D. ALV. En no véuret, l'alegria
s' eclipsa també en mon cel.
Digam qu' enutjat^{no} està
ton cor per ma culpa, aymia,

MAR. Pot ell acàs?

D. ALV. (Ab molt amor) Oh, Maria...

MAR. Adeu, Alvar, fins demà.
La meua ànima afligida
s'allunya de tu ab pesar.

D. ALV. Juan tardarà en arribar
lo nou jorn, sol de ma vida.

(L'acompanya fins la porta y torna)

ESCENA VII.

D. ALVAR,

(entra un patje ab un candellabro que seixarà sobre
un moble, retiranse després.)

D. ALV. No se per que quan s'allunya
d'aprop meu veig en mon ànima
presentiment que m'angoixa
y ab sas sombras m'embolcalla.
La veuràs mes? ab follia
me repeteix veu estranya
qu' al pobre cor martiritza
ab recort que la endogala.
Presentiment que ma vida
ennuola ab ta bauma
¿per que sempre desventuras
à mon ànima presajias?
¿per que eternament entelas

lo pur brill de ~~ta~~^{ma} esperansa?
¿per que quan miro la ditpa
m'ensenyas tu sa fossana! (Pausera)
Al venir aquí jo he vist
~~XXXXXX~~^{com} silenciosa plorava
y encara que no m'ha dit
de sa tristesa la causa
ben clarament la ha llegida
mon pensament en sa cara:
Ell me diu que 's mon germà
la causa d'aquellas llàgrimas
prou serà cert, pensament,
per que tu jámay m'enganyas.
(Can en lo silló, quedant un rato abismaal ab
sas reflexions; després com qui ha pres un deter-
mini diu:) Oh, sí; que marpi es precis
y a pesar d'això mon anima
ab sentiment gran, molt gran,
lo veurà d'aquí allunyar-se,
pus ~~a~~ a pesar de l' que ha fet
sentó que l'estimo encara,
que 's mon germà y dissort fera
lo segueix inexorable...
Ah, franch, per que vols matar
la ilusió que l'cor mes ayma?

per que ton pit pera mi
solsament veneno guarda?

Oh, no serà culpa meua
si t' desterro de ma casa
tu ho has volgut, y si jo
aixís no ho fes... Deu 'ns valga.

(Torna a quedar silenciós: pausa.)

ESCENA VIII

D. ALVAR y CARLES després D. FRANCH.

CAR. (Sorpès) ¡Don Alvar aquí? ap.

D. ALV. ap. (Que busca
en aquest lloch eis infame
escuder de mon germà
còmplice de sas infamias.

Jo haig de veure si podré
descubrir per ell la causa
de la tristesa que angossa
à la que l' cor idolatra.)

CAR. ap. (Ay, com me mira.)

D. ALV. (Ab molta severitat) ¡Que cercas
aquí?

CAR. (Zurdat.) Senyor...

D. ALV. Prompte, parla.

CAR. ap. (Que l'hi diré?) (all) Jo venia
pera veure si trobava

à l'Humbert...

D. ALV.

¿I que no saps
que a'n d' mi ningú m'enganya?

CAR.

Senyor...

D. ALV.

Ja temps qu'ab recel
te faig seguir las petjadas
y m'apar que vas molt tort
pel camí qu'has emprís ara
que 't portará alla hont van tots
los traidors com tu: repara
que 'n los marlets del castell
hi quedan forcas encara.

CAR.

ap. (Estich perdut.) Mon senyor,
en què hi tingut la desgracia
d'ofendreus? en que he faltat
per que' soch traidor, don Alvar?

D. ALV.

Per que m'estàs enganyant,
ho estich llegint en ta cara.

CAR.

La veritat, jo aquí venia
pera veure si trobava
à don franch.

D. ALV.

¿I pera que?

CAR.

Per' dirli que la comanda
que m'ha fet, ja la he cumplida.

D. ALV.

¿I era...?

CAR. Donar una carta
a dona Maria.

D. ALV. (ap.) (¡Ah!)

¡I donchs per que m'enganyavas?

CAR. Es que ell m'ha dit que si ho deya
la mea vida perillava.

D. ALV. B'haig de fe aforçar lo dia
que sens mon permis res fassas.

¡Pue deya l'escrit? (Ab rabia)

CAR. D'aipó

si que no'n se una paraula.

D. ALV. ¡Monts!

CAR. Vos ho juro senyor
com hus jur' tambe don Alvar
que no cregui fer cap dany
cumplint aquella comanda.

Pus si jo hagués sapigut
qui' havia de disgustarse
no ho hagués fet

D. ALV. La hipocresia

es tan sols la qui' ara parla.

Mes ¡ay de tu! si jo se
que 'n lo que m'has dit m'enganyas
que ha de fer mon butxi' trossos
de ta llengua, miserable!

CAR. Senyor, he dit la veritat,
mes^{si} es que culpa he contret
castiguem-me; jo ho he fet...

(Don Joan que surt a temps de sentir's intrins ver-
sos, sin:)

D. FRA. Per que jo aixís t'hi he manat.

ESCENA IX.

LOS MATEIXOS, D. FRANCH.

D. ALV. ap. (¡Dill!)

D. FRA. ap. (Al veure'l, ab furor
aquí mon odi s'aferra!) (Senyara'¿ pit)

CAR. ap. (Voldria ser sota terra.)

D. ALV. ap. (Per qué t'estimas tan, cor.)
(alt) Sempre tui.

D. FRA. Si, jo he sigut,
a mi culpa me podrás,
mes no a n'ell.

D. ALV. Sols tui ets caprás
de semblant ingratitude.
Extrany contrast de la sort
que 'ns lliga als dos, malehida,
jo volen sempre ta vida,
tú cercant sempre ma mort.

D. FRA. Ab ton modo de parlar
conech que t'orgull t'ofusca.

D. ALV. Sempre lo teu cor vil, busca
la meua vida amargar

D. FRA. No es extrany, donchs, qu'oposat
siga pels dos lo destí, (ab ironia)
pus lo que jo tinc de ruchi
et sobra de bo y honrat.

D. ALV. ¡Llamp del cel! si germà meu
no fossis...

D. FRA. (ab fermesa) Aipò voldria.

D. ALV. Jo pene dirte faria.
del que dius.

D. FRA. (ab insolencia) Eí, may. (Al sentir això
son Alvar mira ab rabia a son germà; va a dirli al-
guna cosa, mes contenimse se promte s'iu a Carles.)

D. ALV. (a Carles) Aneu. (Carles s'en va)

ESCENA X.

LOS MATEIXOS menos CARLES.

(Don Alvar resta un moment pensatiu; don Franch cre-
uaat se braso lo mira ab altanería.)

D. ALV. Franch, precis es acabar.

D. FRA. ¿Que 's lo que ab això 'm vols di'?

D. ALV. Que aixís no hi podem seguir.

D. FRA. Si no ho vols...

D. ALV. Déixam parlar.

Ja fa molt temps que ab dolor

jo vaig conceixer un dia
que pera mi sols hi havia
odi y enveja en ton cor.

Comprenent la desventura
de ton fat sempre cruel
volguí jo endolcir sa fel
ab ma fraternal ternura.

Per' feu ma sollicitut
cap medi desperdicia'
mes sempre tui 'm vas pagar'
ab traydora ingrabitut

No crech que já may ningú
lo que tui has fet fer puguera
per que no ho fa ni una fera
lo que 'n ma contra has fet tui.

Jo ho suportava pensant
que ab lo temps s'extingiria
ton rencor, mes cada dia

veig que va fense mes gran;
y vindria un jorn en que^t
ma prudencia inútil fora,

eixa enveja que t' devora
ahont 'ns duria no ho sé;

aixís, donchs, per tui, per mi,
per' la pau de nostra mare,

pus que hi som a temps encara
creu franch allunyat d'aquí:
este es lo medi mello
per pitjors mals evitar...

D. FRA. Es que jo no vull marxar.

D. ALV. Que no vols partir dius?

D. FRA. ; No!

D. ALV. Per últim cop t'ho demano.

D. FRA. He dit que no marxaré;
es en va ton prech.

D. ALV. Donchs bé,

ja no t'ho prego, t'ho mano

D. FRA. ¿Y qui ets tu; llamp de deu!
pera imposarme a mi aipó

D. ALV. Si 'l que sempre, ton senyo
y tu com tots vasall meu.

D. FRA. ¿Porto jo de vasall signa?

D. ALV. Ho ets, pus vius en mon palau.

D. FRA. De prime' seria esclau
del esclau mes vil e' indigna.

(Ab rabia) ; Jo vasall teu!

D. ALV. Si; mon pare

va donarme a mi eipe dret

D. FRA. Tot lo que mon pare ha fet,
puch si vull desferho encara!

D. ALV. (Bruilat) Ja estich cansat...

D. FRA.

Jo també
estich cansat de fingir,
simulant amor a qui
finch sots odi.

D. ALV.

Si ja ho sé,
si a' m' a' mi ja no'm fa res
de que m' odies o m'estimis.

D. FRA.

Per molt que tu t'ho imaginis
t'odio encare més, molt més:
tan t'aborreixo l'ayna mia
que no pots pensarho may
per que mon ay ni al espay
ab ser tan impiens cabria!

(Los dos van exaltarse per graus)

D. ALV.

Si m'alegra 'l rencor teu,
si jo també t'aborreixo,
y creu que m'avergonyixo
de que siguis germà meu:
si, quan penso que germans
'ns va fer la sort avara,
sento que 'm pujà a la cara
ab onadas flamejans
la vergonya, ab sa rojar,
recordantme 'l que t' denigra,

tú no ets mon germà, ets un tigre,
sense entranyas, sense cor!

D. FRA. Molt mes que ta compassió
me plau lo veure't així,
aborreix-me sempre a mi.
tan com t'aborreixo jo,
que si mes odiart pogués
ho faria.

D. ALV.

Si t'aborreixo,
mes si es cert que t'aborreixo
te desprecio encara mes:
no crequis, donchs, que ja'may
per mes que ets desitjís t'abrusi,
ab tú jo ma espasa crusi
per que no ho lograria'may;
sols ab cavallers d'honor
sap lluytar ab brega franca,
y per cavaller te manca
lo que t' sobra de traydor!

D. FRA.

La cobardia tan sols
contestar aixís podia.

D. ALV.

Ay de tú, si jo volia
humiliar ton fron al pols.
Jo del castell te desterro...

D. FRA.

¡Bé! (remolant s'ira.)

D. ALV. I si no surts al instant
nos servidors t'en treuran
com a un ca.

D. FRA. (Donan cops al juny de l'espasa) Mentres lo ferro
pugui sostenir la mà
digals que 'm vingan a treure
crídals a tots que vull veure
si algú a d'ells s'atreuira;
que 'm treguin ells; llamp de deu!
ja que a tu 'l coratge 't falta.

D. ALV. Mira que ja 'l cor s'espalta! (amenasada)

D. FRA. Sempre cobard!... (com desajiant-lo)

(Don Alvar al sentir-se «cobard» va a tirar-se sobre son
germà. En este moment surt Dª Violant qu'al veure a-
quella acció fa un crit d'espant. Al veure-la los dos que-
san com avergonyits)

D^a VIO. ¡Até! (Després ab dolorosa extranyesa); Deu meu!

ESCENA XI.

DITS Y Dª VIOLANT.

D^a VIO. (Ab severitat.) Si no que ho estich veient
crech que duptaria encara
del que he vist.

D. FRA.

Senyora.

D. ALV.

Mare...

ap. (La rabia mon cor encén.)

1ª VIO.

Aquets que de rabia ardens
a lluytar anavan fers
son dos germans o dos sers
sens' honor ni sentiments

Aquets son mes fills o son
de ma rassa bordas ramas
lo nom que porteu, infames,
escarni 'l farese del mon.

D. ALV.

Mare prou humiliació
he fet per ell quan podia
del que passi un' altre dia
no'n tindré la culpa jo.

D^a VIO.

¿Es aixís com me cumples
lo que fa poch m'heu promés?

D. FRA.

Oh, mare.

D^a VIO.

Franch, mal fill es
qui a sa mare enganya

D. FRA.

Diu
que d'aquí ell me farà treure
per sos criats y eis afrón
m'ha de pagar ni que 'l mon
s'enfonsi aquell dia: a veure,
crida als teus: no hi ha perill
que faltin.

D^a VIO.

Franch...

D. FRA.

Així ho deya.

D^a VIO.

¿Es cert?

D. ALV.

¿Sí!

D^a VIO.

Donchs á fe'm creya
que erau mes generós, fill.

D. ALV.

¿ Ho reputesch mare mia
si insistes en no marxar;
los dos no hi podem estar.

D^a VIO.

Així ho vol la sort ingrã.

D. ALV.

Si ell qui així ho ha volgut.

D^a VIO.

Ell marxarà que á n'aquí
m'ho havia promès ~~aquí~~ a mi.

D. FRA.

Oh, si jo hagués sapigut...

D^a VIO.

(Ab solennitat) Luan surti 'l sol del nou
d'aquí mon fill partireu; (día
lo que hau promès complireu

D. FRA.

Ho compliré, mare mia. (Sominal jur

(2 arwar)

Marxaré, mes tin present (l'acent se
sa mare)

que 't vindré un jorn á buscá
per que vull en tu' saciá

l'odi que per tu' 'l cor sent

D. ALV.

Luan vulguis

D^a VIO.

¡Franch

D. FRA.

(Ab rabia)

¡Borne,!

y ¡ay de tu! si eis jorn arriba!

D^a VIO. ; fill! (A franch com indicantli que calli.)

D. ALV. (a sa mare) Deixeu; son odi aviva
donan vida al meu també!

(A franch) No 'm trobaràs may ocult
que per tu no haig d'amagar-me
sempre aquí podràs trovar-me
disgost a venjar l'insult
que avuy m'has fet a n'aquí.

D^a VIO. Escolto eip llenguatje encara
(Don franch va a replicà)

Prou! ho mana vostra mare!

(Los dos callan, pero quedan mirantse hasta que don
franch a una indicació de la Comtesa surt dient ab
ira reconcentrada:)

D. FRA. (S'ha de recordà de mi!) (S'en va)

ESCENA XII.

LOS MATEIXOS menos D. FRANCH.

D. ALV. Per san Jordi... (Mirant per' ahont surt franch)

D^a VIO. (Plorant) Fills ingrats,
heu d'ocasionar ma mort.

D. ALV. Ja vos he dit, mare meua
que no 'n tinch la culpa jo
es que dintre d'ell hi hià
lo vil y repugnant corch
de la enveja malhaurada

que l'hi rosega son cor.

D^a VIO. Veig que no teniu en compta
de sa vida la dissort,
sos desenganys...

D. ALV. I la culpa
d'això es meua, mare?

D^a VIO. No;
però, fill, es germà vostre,
si no l'hi teniu amor
puig sabeu son fat contrari
tingau-li al menys compassió.

D. ALV. Si ayamat no l'hagués, senyora,
ja foram morts un dels dos,
pus ell sempre ha volgut guerra
cercant sempre la pau jo.

D^a VIO. Per què si la pau cercavau
a' succhisut tot això?
per qu' avuy com altres dies
no l' guanyeu a' generós?

D. ALV. Escolteu, mare y senyora,
per que es ho vull contar tot:
al arribar jo a' n' aquí,
m'han dit que ell per altre cop
una carta havia dada
a' la que 's lo meu amor;

no la he llegit, més ja 'm penso
lo que deu dir l'hi pus sols
pot ser infamia y vilesa
lo que dictà un cor fello':
l'hi dirà lo que a n' al altra
que l'hi va enforçar no fa molt
dihent que si no accedia
à sa malehida passió
jo pagaria ab ma vida
lo desdeny d'ella

D^a VIO.

Ah, horror

me causa l' sentius, es cert
la que 'm diheu? es ver això?
ho es sols febrilench deliri
que, dintre lo meu cor foll,
l'ha enjendrat la mua deuditta
pera darm' més desconort?

D. ALV.

Per deigracia es cert, senyora,
tan debò deliri fos...

Pero ja te l' que cercava;
¿ell vol guerra? guerra donchs,
si a n' ell valor no l'hi manca,
a n' a' mi 'm sobra valor.

D^a VIO.

¿Deu s' ha fet, fill, la grandesa
de vostre cor generós?

D. ALV.

Generositat, noblesa...

que 's'pera n'ell mare això?
paraules que ves l'hi diuen
pus comprendrelas no pot.

D^a VIO.

Es desgraciat...

D. ALV.

La deuditpa

cara 'ns la fa paga' a' tots.

D^a VIO.

Demà marparà y quan torni
já citará curat. ~~del text~~

D. ALV.

Ah, no;

no ho cregueu per mare mia,
no hos feu sobre això ilusions
já heu sentit lo que m'ha dit
quan a' marpat ara poch
ab los ulls de rabia enceros
y l'rostre per l'ira roig:
Hans d'anarsen vol venjar-se
per que son cor rencorós
jamay podrá perdonarme
de que per ma culpa vos
l'obliguen pera que marxi
del castell y sos entorns.

D^a VIO.

No temau

D. ALV.

No temo mare

per que jámay m'ha fet por;

pero pera un vil villesa
basta ja d'humiliacio

D^a VIO. ¿Que intenteu? (Or espant.)

D. ALV. Si al grau me deixa
res l'hi dire' jo tampoch.

D^a VIO. ¿I si no, fill?

D. ALV. (Sombriu) Allavors...

pregneu, mare, per tots dos.

ESCENA XIII.

Dª VIOLANT, un PATSE. Surpris HUMBERT.

D^a VIO. Oh verge, madona santa
tingueu compasio de mi
aguadeu de ma desditxa
vetlleu, mare, per nos fills
y preneu la vida meua
si per' salvar es precis.

Inspireume alguna idea
que salvara juga del risch
per que si altre cop se trovan
avuy los dos, ¡ay de mi!

(S'assenta a un sidre y riuu com si l'hi acubis alguna idea crida.)

¡Hola, mos patjes!

PATSE. (Desbe la porta) Senyora

D^a VIO. Cerqueu a l'Humbert y a qui
digueu que vingui al moment.

Jeu via. (Lò parje s'en va)
Deu sap si aipis

podré jo salvats encara
y apartarlos del perill. (Petita pausa)

HUM. (Desseca gora) Ai senyora, ab vostra venia.

D^a VIO. Entreu.

HUM. Que vinguis m'han dit
de vostra part

D^a VIO. En efecte.

HUM. Veniu ves que manarem'

D^a VIO. Si.

HUM. Pot la senyora Comtesa
sempre disposar...

D^a VIO. Oiu:

Ja fa molt temps, bon Humbert,
que ab naltres viviu aqui
y sempre ab fidelitat
com ha lleal 'ns ha servit

HUM. Molt me plaue, senyora mia
de que ho cregau també aipis

D^a VIO. Per aipis vostra llealtat
també pagarla volgui
y mes que servidor nostre
os considero un amic.

HUM. Sempre ab la vostra confiança,

senyora, m'heu distingit
y d'haberla merescuda
cregueu qui hasta orgull ne tinche

D^a VIO. A vos donchs os encarrego
lo que jo ara os vaig a dir
y si com sempre fidel
lo meu encàrrech cumplin
os deure mes que la vida.

HUM. Que tinga jo mala fi
que si no faig lo que 'm digan direu
sia qui sia, per Crist,
que encara que 'm torni vell
no m'espanta pas cap visch.

D^a VIO. No esperava menys de vos;
escolteu: aquesta nit
no hus separau de don franch,
oh, feuto per deu aixis,
y salvareu la sua vida
que l'amenassa un perill.

HUM. Confieu en mi, senyora,

D^a VIO. Allora dema' l' mati
marpa don franch a la guerra
y jo vull que ab ell partiu.

HUM. Marpare' ab ell, y a' fe' 'm plau
l'anar a lluytar.

quiendo per que las penas
 qu' omplenan de ~~el~~ dol son pit
 l' impulsan ab fera sanya,
 y busca la mort mon fill. (ab emocio
 creixen) Siquen, Humbert, qui l' defensi
 del acer del enemich,

siguen son escut, mon cor

os he prega adolorit

per sa vida, per la meua,

per ell, Humbert, y per mi. (Plora)

HUM.

Calmeu l' anguixa, senyora,

qu' embolcalla vostre pit,

que jo heus jur' pel nom que porto

tot lo que m' han dit cumplir:

seré sa sombra en la brega,

no l' deixaré jorn ni nit,

coltellada que á ell fereixi

m' haurá ferit primé á mi;

y ho bé tornarem los dos

ó ns matará allá l' muslim,

danse per tomba las aigüas

del Betis ó del Genil.

D^a VIO.

Es tanta la confiança

que ab vostra paraula tinch

que ab la promesa qu'heu fet
já casi tranquila estich.

HUM. Pòdeu estarho, senyora,
prime' l' sol s'ha d'extinji'
hans que faltase jo a ella
per qu'estich tan agrahit
a las merces qu'he rebudas
d'eip cor noble que teniu
que sera' pera mi un goig
lo poder per vos morir

D^a VIO. Jo trobare' recompensa
digna d'eip serveip.

HUM. La tinch
ab lo pler que dins mi sento.
de podense encara servir.

D^a VIO. Ab vos, ^{bon} ~~donatary~~ Humbert, confio

HUM. Cumplire' tot quan m'heu dit;
estiguen tranquila.

D^a VIO. Adieu,
y fins dema' al demate'.

HUM. Que Deu guardi a ma senyora.

D^a VIO. I a vos també. (S'en va)

HUM. Los motius
prou comprensch, encara que 'ls calla,
de son dolorós nequit; (Se senten alguns
trons nungans)

es que ha donat fruit comença
l'odi que 's tenen sos fills
es que 'l volca ja esgratinya
pera son cràter obrir.

Sort que demà don franch marxa
y 's podran posar tranquils
aquest es lo mellor medi
pera lo mal extingir.

A veure si a don franch trovo
jo vetllaré aquesta nit. (S'en va.)

ESCENA IV.

D. FRANCH y CARLES.

Parlota (S'escena queda un moment deserta hasta qu'apareix franch, acompanyat de Carles. Los tres algo mes forts, pero llunyans encara. Pel finestral entra la claror dels llampes.)

D. FRA. Recordat del que t'hi dit,
quan sentis toca 'l toth d'animes
tin preparat un caball
a n'al peu de la muralla. (Carles s'en va.)

ESCENA XV.

D. FRANCH.

Quan me plau ton silenci, nit amiga,
com t'hi plauen al cor las brumas negras,
que pera 'ls pensaments que'n ell hi nian

los favoreixes, nit, ab tas tenebras.

En ton regne tan sols la calma trovo
que mon destí fatal funest 'm nega
per que tu ets la regina venturosa
del miserable y del esclau deesa.

Sombras tens tu per tot allà hont domi-
sombras tinch jo cerclant l'anima meua ^{nas}
y ton mantell negrench com fons d'abisme
de mon endevinar es feel emblema.

(Los troncs més forts; la claror vivíssima del llamb-
rech entra pel finestral iluminan sinistrament sa

figura.) Brama tu, tempestat esgarrifosa,
ab tos bramuls com de monstruosa fera,
que quan se deu un infern a dintre l'anima
ton conjunt pahorós complau y alegra.

Oh, benchida tu, si es que podias
ab ton poder inmens, fera tempesta,
acabar ab lo foc qui aquí dins porto
lo foc d'aqueix amor que 'l cor me crema.

Maria, mon amor, ingrata hermosa,
ahont ton amor me porta, nina bella,
i per que has fet un torment de la mea vida
per que m'has condemnat sense clemencia?
i per que al menys te vegi? com no cegarem
mos ulls lo cop primer que jo t'vaig veu-
re

pera que ensenà l' cel a la pobre anima
si es qu' ha d' anà a parar al altre negre.
Ei esta parió vas inspirarm', traydora,
lo que per ella faig no's culpa meva
que jo han ella no puch ja dominarla
ni ho faria tampoch si feu puguera...
Pero vindrà com jo t' hi dit? Tal volta
m' enganyará com l' altre cop... oh, si ella
no audeix a la cita que hi he dada
tindrè jo de partir sens' puguer veurela
y en sent lluny d' aquí jo las esposallas
ab mon germa' farán... oh, no! la terra
me sepulti primer en sas estranyas!...

(Se sent lo toth d' animas, lluny, pera clar. D'a-
quí al final de la escena Don Franch seclama ab molta
agitació, mirant vers la porta per hont se suposa
ha de veni Maria.)

Ah!, l' hora... per 'llá ve... cor meu alenta.
Prepara, tigre, tos englots de ferro
per que ja 's va acostan la terra presa
y encas' qu' avuy lo mateix cel t' ampari
ha de ser esta nit meva y sols meva.

ESCENA XVI.

D. FRANCH y MARIA al final D. ALVAR.

MAR. Ja sò aquí, franch, que 'm voleu?

a quí cipa eterna follia...
Sembla impossible...

D. FRA.

Maria...

MAR. Acabem d'un cop; diguen.

D. FRA. Donchs bé, jo vull ton amor
o al menys d'ell una esperansa
pera que ab sa recordansa
visca tranquil lo meu cor;
mon cor trist qu'avuy ningú
ab res lo pot fe' revivre.

per que sens tu no pot viure,
ni ~~pot~~ ^{vol} viure sense tu!

per que 's tan lo desconort
que 'l dolor dintre mi anida,
que creu que la meua vida
es molt pitjò que la mort.

I 'l cor cansat de sufri'
cipa pena que 'l devora
que 'l acudeix a la que adora
pera que l'hi mimbí, si,
que tu pots ab un sol mot
matar la meua frisansa:

dóna al cor una esperansa
y ja t'ho perdono tot.

MAR.

Reconech vostre pesar

y vostra pena lamento
y creyeu, franch, que molt sento
no poderla remediar.

Com puch darvos mon amor
si ja a' un altre l'hi donqui
com puch darvos, ay de mi!
lo que ja no te mon cor...

Deixeu-me tranquila esta
pus veyeu que no pot ser
si per mi no ho voleu fer
al menys per vostre germà.

D. FRA. Bon cor a' mon pesar s'ott
mata ma ilusió darrera.

MAR. Si alimentarla puguesa
no l'hi donaria la mort.

D. FRA. ¿No t' commou l'amarga pena
que mes ton desdeny avisa?
per que sempre tan esquiva?
si a' tu t' destí m'encadena
per que sa lley torça vols?
¿si fins quan jo caiga exánime,
donaràn calor a' mon anima
los raigs ardents d' cipos sots!
si la esperança de que
m'han de mirar ab ternura,

es l'únich raig de ventura
que la mea vida sosté. (Maria va a guar-
rar)
Ja sé que eis cor de tu esclau
ab son jilany ve a importunarte,
mes digas: ¿com pot deisarte
tranquila tsi ell no te gau?

MAR. ~~Semjla~~ ~~aspis~~: es increíble

si may s'ha de realisar
a que donchs alimentai
aquest amor imposible.

Si aymause pugues ¿creyeu
que fos tan ingrát mon cor?
no; mes sols cap un amor
dintre mi y eis es lo seu
y si un dia la dissort
me'l robis desapiadada
la meua anima endolada
tan sols voldria la mort.

D. FRA. I haig de viure sempre jo
en esta eterna agonia

MAR. franch...

D. FRA. ¿Es possible, Maria,
que no 'm tingas compasió?

¿No 't mou a pietat lo dol
que, com mantell de nit bruna,

embolcalla a' l' cor, que ni una
paraula 'm dons de consol?
Pensa que m'ayma aflijida
no pot suportar cap dolor,
per que sense ton amor
es un infern la mea vida!

MAR.

Per vostra mare olvideu
aqueixa passió insensata,
que si a' n'ella soch ingrata
no es culpa meua, cregueu.

D.FRA.

¿Per 'xò l' cor apenat
ha suferit tota una vida,
pura que l'hi digui: «olvida»
ton llabi desapiadat?

No pot ser, hi ha algun motiu
que deu esser forta valla,
¿per que' ta boca me l' calla
si existeix per que no ho diu?

¿Aymanas potse' a' mon germà'
per que riquesa l'hi sobra
y no m'estimo per que pobre
jo riquesas no t' guich dar?

Si es això no t' fari afrent
la veure ma sort impià
que jo so capàs, Maria,

de conquerir per tu un mon.

MAR. Es perdon' l'insult que 'm feu,
ell prova fins l'infinit
que 's vostre cor molt petit
per' pugné comprendre al meu.

Y prou, no dech escoltar
ni sols un mot mes de vos
si Alvar vingues... jay deli dos!
si 'ns ribés aquí a' trová.

D. FRA. ¿Ni esperansa? (Ab amargura)

MAR. Si sus la des
creyem que os enganyaria
jo no sus puch aymar.

D. FRA. (Ab ira) ¡María!

MAR. Ni dech escoltaes já mes. (Ma-
ria fa ademan d'anarsen, mes son franch jurant
al davant d'ella, sin:)

D. FRA. Donchs, hé; já que així enderroca
ta ingratitude ma ilusió
y a' n' al meu amarch doló
s'hi fa sort ton cor de roca,
y 'm l'ensar així al abim
sens pietat a' pena tanta
donchs a' mon cor no l'espanta
pera arribá' tu ni l' crim.
(Moviment de Maria)

Ja ho sé' que un infame sò
mes per ta culpa obro així
tú m'aborreixes a' mi
y per tú deliro jo
a' mon amor ton cor d'ú
hi oposava una muralla
avuy ell salta la valla
que 'm separava de tú!

MAR. No hos espanta cap crim? oh may!

D. FRA. Bon amor es qui m'hi porta
meva has de ser

MAR. Primé morta

D. FRA. Has de se meva (avançant vers ella)

MAR. (Retrocedint.) Jamaj!

Pitot.

D. FRA. Ni ella podra force
a' la meva voluntat,
lo que no 'm donan de grat
ho lograré' per la força

(Maria y Franck se perseguixen per l'escena.
aque'l jock queda encomanat als actors)

MAR. Cridaré'!

D. FRA. No ho farás, no.

MAR. Infame, cridaré', sí,
y mon Alvar vindrà aquí.

D. FRA. Si ve aquí 'l mataré jo!

MAR. Oh, teniu lo cor de fera

(Don franch agafa per una ma a Maria, es
ta veientse perduda crida:)

¡Alvar!

D. FRA. Ni deu me detura.

D. ALV. (Aparient) Vil abort de la natura,
endetràs, infame, enverra!

(Maria al veure a Alvar cau desmayada en un seient)

ESCENA XVII.

DITS y D. ALVAR, després D^a VIDLANT.

(Maria a mitja escena anirà tornant en si, sense
sarse completa del que passa fins que veu caure a don
Alvar. De quan en quan trons forts y pel finestral
lo resplandor del llampech)

D. ALV. Oh, no pot esser, no, ¡deu!
es possible malolat tanta?

Digam, Cain, no t'espanta
al mirarme al davant teu?

¡Si 'l que sento dir pugues,
si ma rabia comprenian,

al mirarme ¡cegarian
los teus ulls per sempre mes!

Si es cert que 'ts mon germà, franch
si tu ets de la rassa meua

y ma sanch es com la teva
ja renegó de ma sanch!

Jo no puch ser germà teu!

D. FRA. Ab tots los jorns de ma vida
la teva imatge aborrida
haig de trova' al davant meu;
quan sols de veure't ja encés
sento l'oy en l'ayma mia.

D. ALV. Avuy serà l'últim dia...
ja no'ns trobarem may mes...
May mes, per que b'un dels dos
ab sa mort ha de fini'
lo llas sagrat que l' desti'
va lliganse ab ell odiós

D. FRA. Oh, vols lluytar? quan me plau

D. ALV. Ho crech, aqueix goig es digna
de ton cor malvat e' indigna
sols de passions vils esclau!
Si, Cain, ja vull lluytar
ab tu, vibora malehida
per primer cop en la vida
vaig m'esposa a' deshonrar
crechantla ab la teva que es
espill d'infamia y de mengua...

D. FRA. ¡Haig d'arrancarte la llengua

per' que no m'ho diguis mes!!

D. ALV. Ho repetesch vil abort

D. FRA. L'inferr a' mas mans te llansa
per que sacihi ma venjansa
ab ta sanch vil, ab ta mort.

I en guarda per que ja 'm tarda
(Fren l'espasa) Maria m'espera alli

D. ALV. A mas mans has de mori
per traïdor. (Desempeina l'espasa)

D. FRA. En guarda

D. ALV. En guarda.

(Creuant les espasas y després s'una lluyta breu
fereix don franch a don alvar.)

D. FRA. (ferintlo); Mor!

D. ALV. ; Ay! (Ca a terra)

MAR. (ab crit horrible); Ah!! (Corre vers son alvar)

Jera dissort...

D. FRA. Horrorizat de sa obra llensa l'espasa y va a son
germa volent auxiliarlo); Alvar!

D. ALV. (Redorsantlo) Vibora... traydora, (ab l'agonia)
malehit sias... (Don franch recula ses pasos

enrera. En aquest moment surt Da Violant, Maria al
veurela sui.)

MAR. Senyora, (ab plor del anima)

jo so causa de sa mort!

(D^a Violant al veure mort a son Alvar fa un pis-
cle esgarriçes y corre a abraçar-lo)

ESCENA ÚLTIMA.

DITS, HUMBERT, CARLES, PATJES y SERVIDORS.

(Durant esta escena entren patjes y servidors que se suposa veuran
a veure el que passa)

D^a VIO. ¡Fill!

D. ALV. Mare...

MAR. ¡Mon amor!

HUM. (Entran) Maledicció!

D^a VIO. Que heu fet, mon fill?

D. FRA. Oh, no ho sé, mare meua,

sols sé que 'n tan ma sombra malhida
ne segueixi mon pas sobre la terra
lo fantasma sangrent del que mor ara
aferrat anirà a la sombra meua
amargant un per un mos jorns de vida
repetin sens' parar son anatema...

Adieu per' sempre més ma bona mare
ja 'ns veurem may més, oh mare meua,
m'en vaig d'aquí que l'aire que resp^{to}
empapat ab mon crim fer m'enverna;
vaig a buscar la mort lluny d'eixos si-
ab l'estol de Roger m'en vaig a Gre^{tis}cia
y tomba'm donqui a la primer batuda

las bravas onas de la mar Pirrena!

(En este moment cau son alvar dels brasos de sa mare mort. Di Violan fa un piscler horrívol, son franch al veure mort a son germà sin ab desespera).

D. FRA. ¡Malheut sia el jorn que 'm vau dar

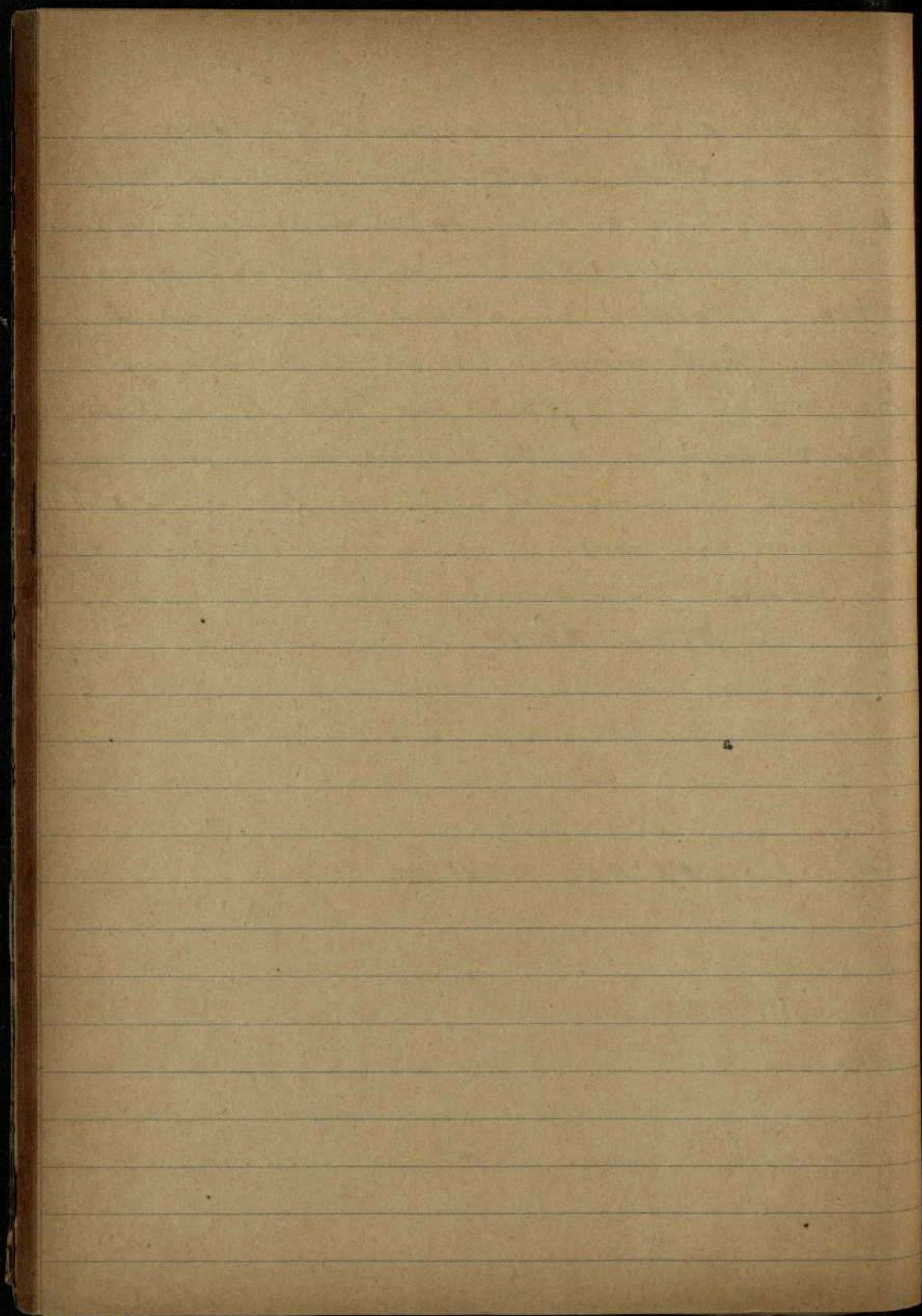
D. VIO. ¡Fills meus! (ab crit se suprime angustia) ^(vida)

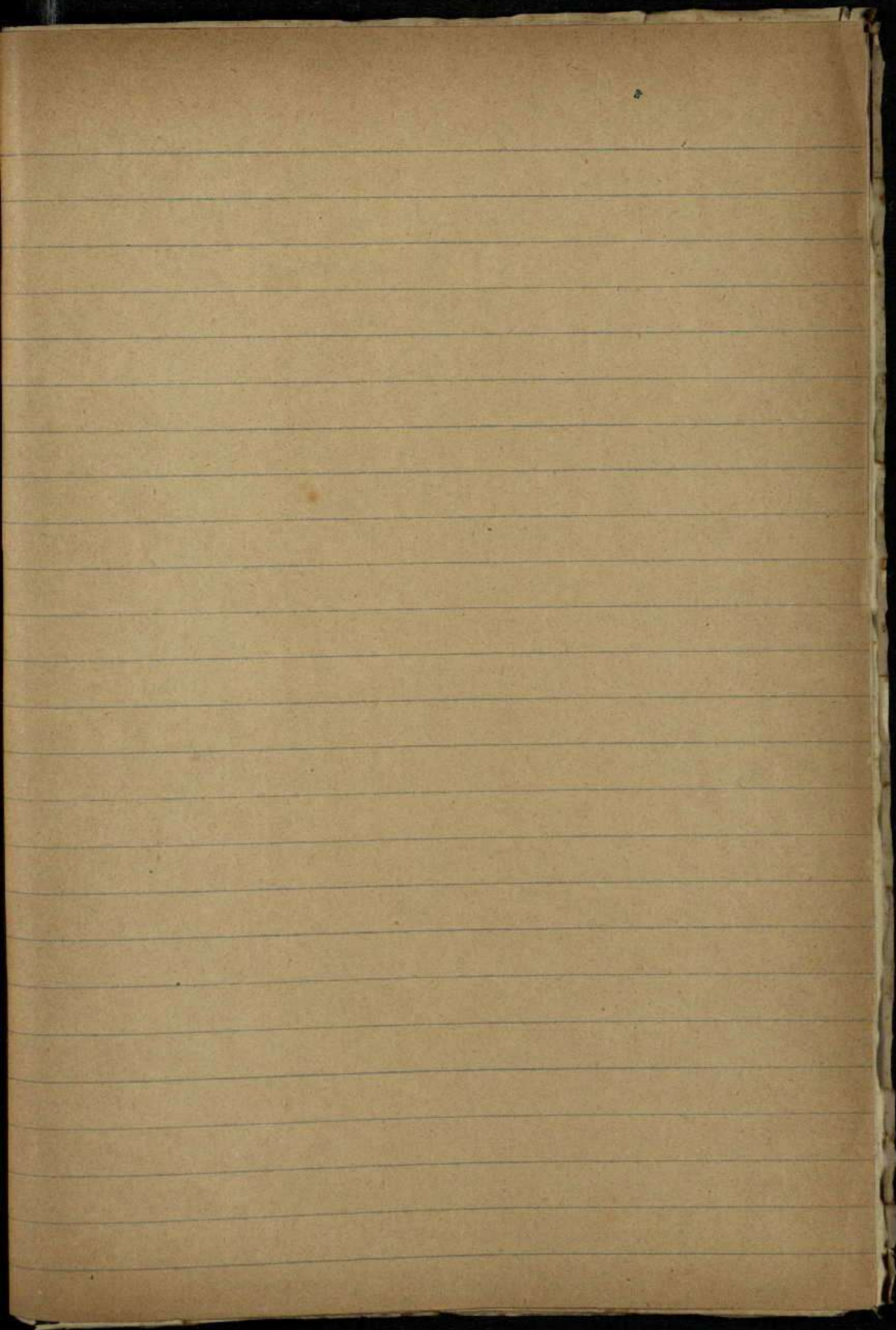
MAR. (a son franch) ¡Cain, que Deu te malakesca

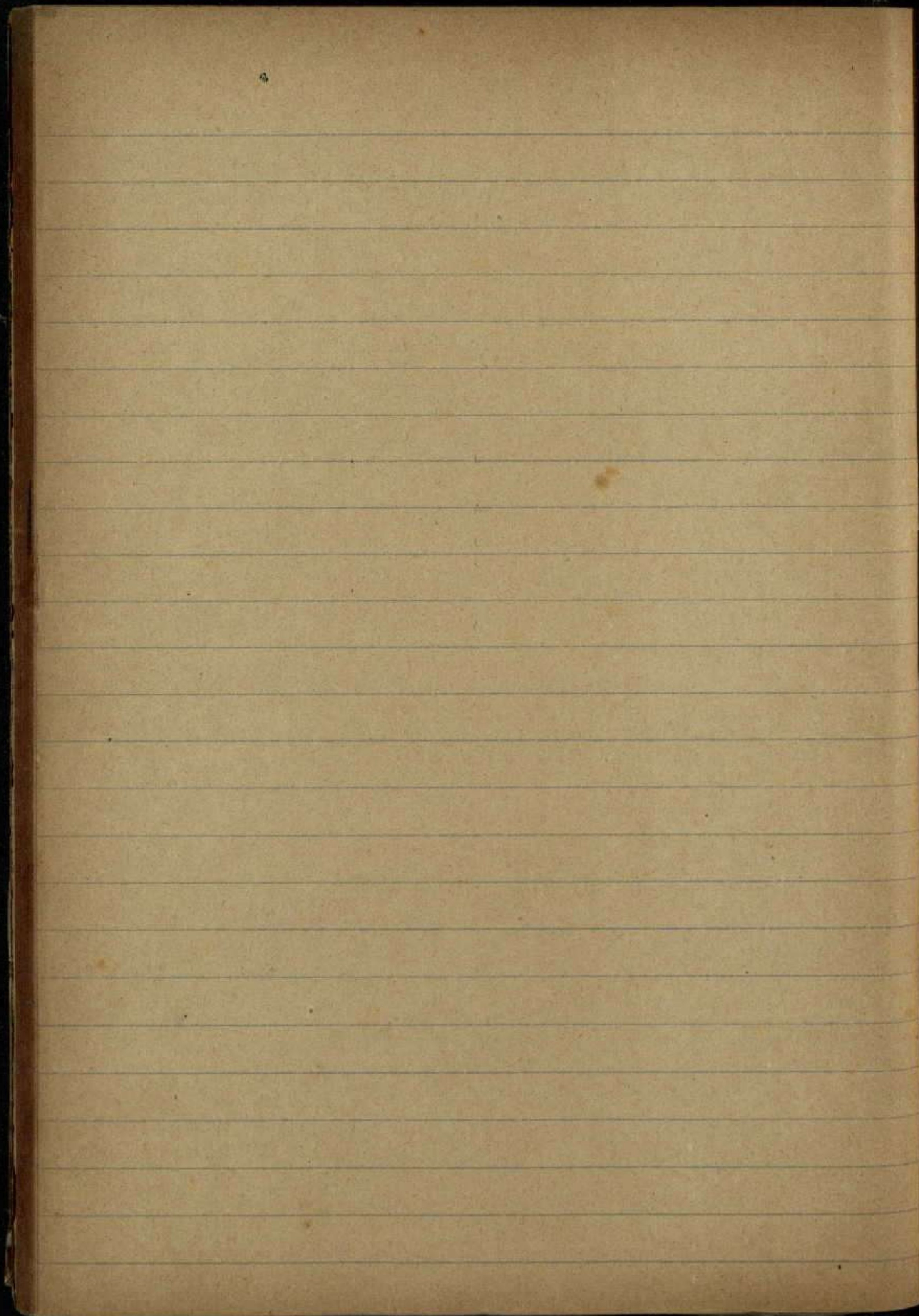
(Un tró espantós seguit se arribessin Nampech segueix a n'estas paraulas. Son últim vers, franch, lo sin anant sen desesperat. Al caure mort son alvar tots los servidors s'agenollan.)

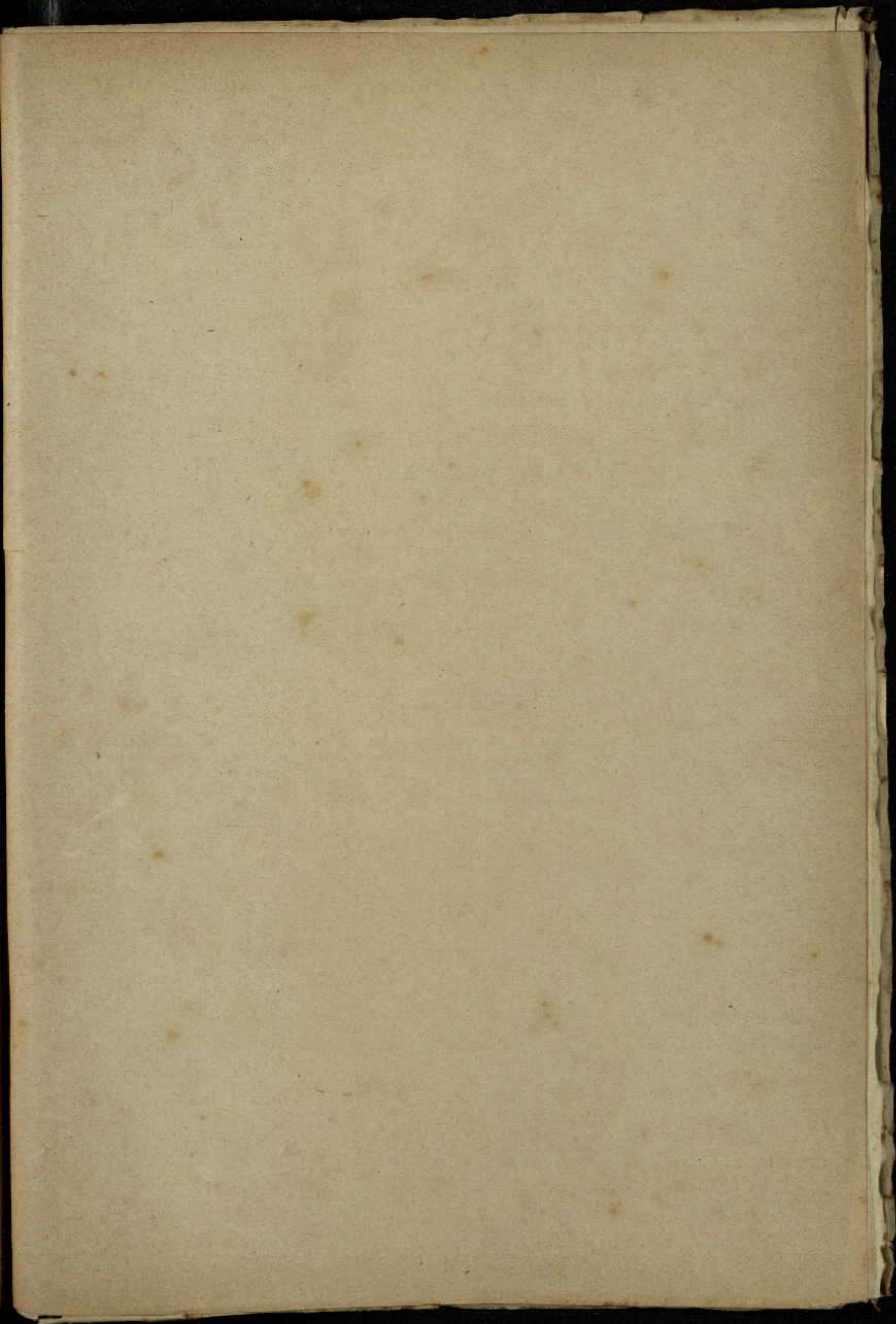
TELÓ RÁPIT.

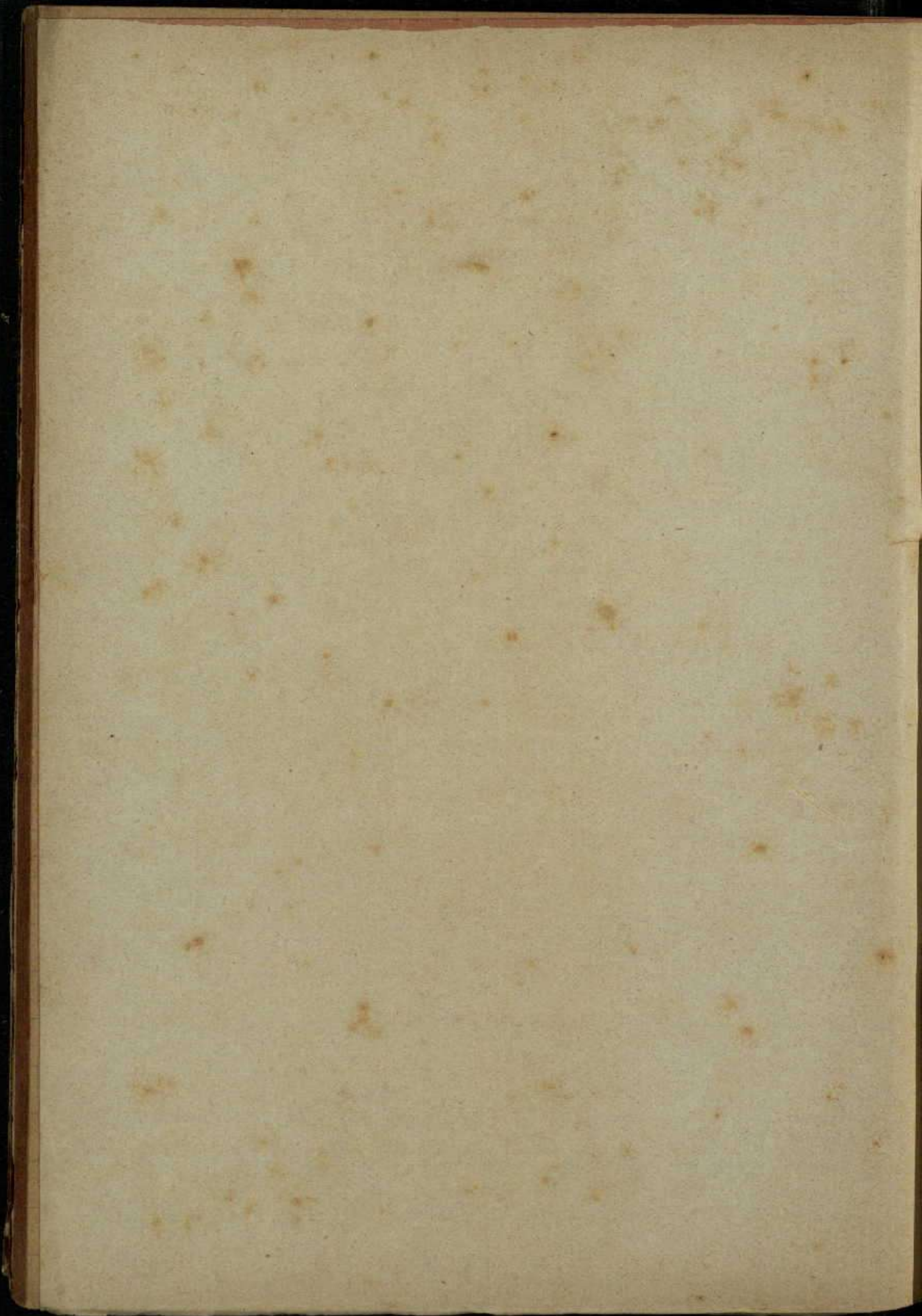
FI DEL DRAMA.

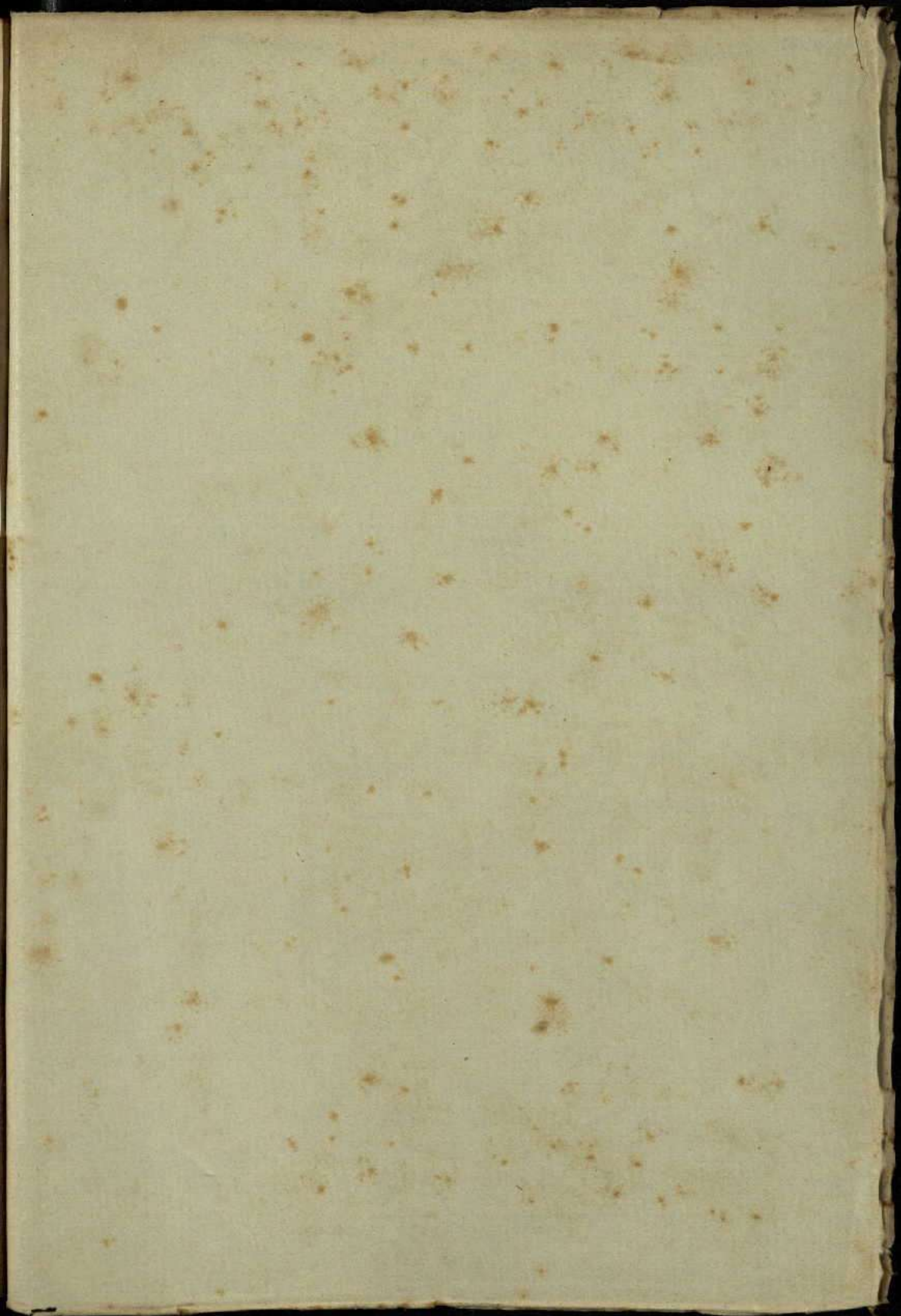

1006388963